

АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ ВИРОКУ НА ПІДСТАВІ УГОД

ANALYSIS OF COURT PRACTICE REGARDING THE APPEAL OF JUDGMENTS BASED ON AGREEMENTS

Аленін Ю.П., д.ю.н., професор,
заслужений юрист України, член-кореспондент
Національної академії правових наук України
професор кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»

Волошина В.К., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»

Сидорчук В.В., доктор філософії,
асистент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті були досліджені проблеми, які виникають на практиці, під час або після укладання угод в кримінальному процесі. Для цього була проаналізована судова практика. Внаслідок чого авторами виділені наступні особливості, які виникають під час або після винесення вироку на підставі угод: бувають випадки наявності у вироку на підставі угоди, інформації про вину або в певній формі участь у вчиненні кримінального правопорушення особи, яка не була учасником кримінального провадження або наявні її ідентифікуючі ознаки без зазначення її прізвища, імені, по-батькові або висновку суду щодо незаконної діяльності окремих суб'єктів, обвинувачення щодо яких не було предметом судового розгляду. Вказані особливості визнаються Верховним Судом порушенням презумпції невинуватості, положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та Загальної декларації прав людини; незважаючи на відсутність у зазначених осіб законодавчо-зазначеної можливості оскаржити судові рішення на підставі угод, оскільки ні частини 3, 4 статті 394 КПК, ні стаття 424 КПК не передбачають можливості його оскарження. Верховний Суд зазначає про наявність у відповідних осіб, які хоч і не були визнані учасником кримінального провадження, але в судовому рішенні констатувалась їх співучасть у вчиненні кримінального правопорушення або у судовому рішенні є ознаки, що дають можливість ідентифікувати особу - можливості захищати свої права, свободи та інтереси, шляхом оскарження вироку на підставі угод в тій частині, яка стосується їх прав, свобод та інтересів, що цілком корелюється із положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; вищезазначена проблематика спонукала Верховний Суд висловити позицію із роз'ясненням відсутності права у суду вирішувати питання про винуватість особи, стосовно якої обвинувачення не висувалось і не було предметом судового розгляду. Наслідком порушення відповідної позиції на практиці є скасування вироку на підставі угод з призначенням нового розгляду; обов'язок перевіряти виконання обвинуваченим покладених на нього обов'язків (ті, які він мав реалізувати до ухвалення вироку) покладається на прокурора, який у випадку їх невиконання вправі відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до завершення проведення слідчих(розшукових) дій.

Ключові слова: кримінальне провадження, угоди в кримінальному провадженні, суддя, прокурор, оскарження, вирок.

The article examined the problems that arise in practice, during or after the conclusion of agreements in criminal proceedings. For this, court practice was analyzed. As a result, the authors highlighted the following features that arise during or after sentencing on the basis of agreements: there are cases of presence in the verdict based on an agreement, information about the guilt or in a certain form of participation in the commission of a criminal offense by a person who was not a participant in the criminal proceedings, or there are her identifying features without specifying her last name, first name, patronymic, or the court's conclusion regarding the illegal activities of individual subjects, the charges against which were not the subject of judicial proceedings. The specified features are recognized by the Supreme Court as a violation of the presumption of innocence, the provisions of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the International Covenant on Civil and Political Rights, and the Universal Declaration of Human Rights; despite the fact that these persons do not have the legally specified opportunity to appeal the court decision on the basis of agreements, since neither parts 3, 4 of article 394 of the CPC, nor article 424 of the CPC do not provide for the possibility of appealing it. The Supreme Court notes that the relevant persons who, although they were not recognized as participants in the criminal proceedings, but in the court decision their complicity in the commission of a criminal offense or in the court decision there are signs that make it possible to identify the person, have the opportunity to protect their rights, freedoms and interests, by challenging the verdict on the basis of agreements in the part that concerns their rights, freedoms and interests, which is fully correlated with the provisions of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms; the above-mentioned issues prompted the Supreme Court to express a position clarifying the absence of the right of the court to decide the question of the guilt of a person against whom the accusation was not brought and was not the subject of a trial. The consequence of violation of the corresponding position in practice is the annulment of the sentence based on agreements with the appointment of a new trial; the duty to verify the defendant's fulfillment of the duties assigned to him (those he had to fulfill before passing the sentence) rests with the prosecutor, who in case of non-fulfillment has the right to postpone sending the indictment to the court with an agreement signed by the parties until the completion of investigative actions.

Key words: criminal proceedings, agreements in criminal proceedings, judge, prosecutor, criminal proceedings, agreements in criminal proceedings, judge, prosecutor, appeal, verdict.

Угоди у кримінальному процесі, хоч і відносно новий інститут, однак посів невід'ємне місце у сучасному кримінальному провадженні, це пояснюється тим, що вони дають можливість урегулювати кримінальний процесуальний спір до судового рішення з урахуванням позицій та інтересів усіх сторін. Однак,

незважаючи на більш ніж десятирічне закріплення інституту угод у кримінальному процесі, на практиці існують окремі проблеми, які виникають під час їх реалізації. Деякі з них призводять до скасування вироків, що негативно впливає на реалізацію завдань кримінального провадження загалом.

З огляду на зазначене, ми вирішили дослідити проблеми, які виникають на практиці, під час або після укладання угод в кримінальному процесі, дослідивши судову практику та зазначивши відповідні проблеми.

Так, перш за все, необхідно зазначити про випадки наявності у вироку, який постановляється внаслідок затвердження угоди, інформації про вину або в певній формі участі у вчиненні кримінального правопорушення особи, яка не була учасником кримінального провадження: «наведені обставини свідчать про наявність підстав вважати, що хоч ОСОБА_8 і не є засудженим за цим вироком, однак це судове рішення стосується його законних прав, свобод та інтересів» [1].

Також варто зауважити, що наявність ідентифікуючих ознак особи у вироку на підставі угоди, без зазначення її прізвища, імені, по-батькові, також вважається порушенням: «з матеріалів кримінального провадження за обвинуваченням ОСОБА_9 вбачається, що суд першої інстанції, затверджуючи угоду про примирення між обвинуваченим та потерпілим, у вироку вказав також про вчинення злочину Особою1. При цьому у вироку також вказано, що неприязні відносини між Особою1 та потерпілим ОСОБА_10 виникли при розлученні і поділі майна, набутого під час шлюбу та чітко вказаний період перебування цих осіб у шлюбі, а саме з 21 липня 1995 року по 09 червня 2016 року. З цього можна зробити лише єдиний висновок про те, що Особа1 є колишньою дружиною потерпілого ОСОБА_10, тобто ця особа повністю ідентифікується. Таким чином у вироку щодо ОСОБА_9 констатовано факт вчинення злочину ОСОБА_9 спільно з кількома особами, яких неможливо однозначно ідентифікувати, а також спільно з Особою1, яка однозначно ідентифікується за даними, що містяться у вироку, як колишня дружина потерпілого ОСОБА_8, хоча прізвище особи й не вказується. Наведені порушення згідно з ч. 1 ст. 412 КПК є істотними, які перешкодили суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення» [2].

Висновки суду у вироку щодо незаконної діяльності окремих суб'єктів, обвинувачення щодо яких не було предметом судового розгляду, також визнаються порушенням: «отже, констатація у вироку суду того, що ТОВ «БК Будівельна столиця» було зареєстровано з метою прикриття незаконної діяльності та, що невстановлені слідством особи здійснювали незаконну діяльність, прикриваючись фактом державної реєстрації вказаного товариства, безпосередньо стосується прав та інтересів цієї юридичної особи. Між тим, обвинувачення ТОВ «БК Будівельна столиця» не було предметом судового розгляду в межах кримінального провадження щодо ОСОБА_7, і факти можливої злочинної діяльності цієї юридичної особи не встановлено обвинувальним вироком суду, який би набрав законної сили. Пряма вказівка на незаконну діяльність ТОВ «БК Будівельна столиця» із зазначенням коду ЄДРПОУ, який дозволяє ідентифікувати юридичну особу, порушує принципи презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, передбачені статтею 7 КПК. Таким чином ТОВ «БК Будівельна столиця», хоча і не було визнано учасником кримінального провадження щодо ОСОБА_7, вправі захищати свої права та інтереси шляхом апеляційного оскарження вироку на підставі ч.2 ст. 24 КПК України» [3].

Наявні випадки, коли Суд не погоджувався із доводами учасників провадження, які у своїй скарзі вказували на порушення прав, свобод і інтересів особи, шляхом зазначення її ідентифікуючих ознак у вироку, оскільки оцінка вказаних у вироку на підставі угоди обставин не свідчила про винуватість як фізичної особи: «проте Суд із зазначеними доводами захисників не погоджується з огляду на те, що рішення суду першої інстанції хоча й містить згадування прізвища ОСОБА_10, однак не встановлює факту його винуватості та стосується виключно обвинувачених ОСОБА_11, ОСОБА_12, ОСОБА_13, ОСОБА_14,

ОСОБА_15. Водночас у цьому рішенні взагалі не згадується прізвище ОСОБА_9, так само як і не наводиться інформація, завдяки якій можна ідентифікувати його особу» [4], так і юридичної особи «адвокат ОСОБА_6, оспороюючи зазначений вирок, вказав на порушення викладеними у ньому обставинами прав, свобод та інтересів ТОВ «Компанія «Інто Україна». Проте Суд із зазначеними доводами представника Товариства не погоджується з огляду на те, що рішення суду першої інстанції хоча й містить згадування назви ТОВ «Компанія «Інто Україна», однак стосується виключно обвинуваченого ОСОБА_7. При цьому суд першої інстанції не досліджував та не оцінював промірності діяльності ТОВ «Компанія «Інто Україна», а отже, не вирішував наперед питання про його права, свободи та інтереси й не встановлював преюдиційних фактів щодо нього» [5].

Необхідно зауважити, про існування перешкод зазначеним особам оскаржити судове рішення, оскільки ні частини 3, 4 статті 394 КПК, ні стаття 424 КПК не передбачають можливість зазначених осіб оскаржувати вирок на підставі угоди. Незважаючи на це, Верховний Суд зазначає про можливість у відповідних осіб захищати свої права, свободи та інтереси: «особа, яка хоч і не була визнана учасником кримінального провадження, але в судовому рішенні констатовалася її співучасть у вчиненому злочині, або таку особу є можливість ідентифікувати, вправі захищати свої права, свободи та інтереси, яких стосується вирок у даному провадженні, шляхом звернення до апеляційної інстанції з його оскарженням» [6].

Більш аргументованою щодо можливості вищевказаним особам оскаржувати є наступна позиція Суду: «конституційний принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду гарантує право звернення до суду зі скаргою в апеляційному чи касаційному порядку, яке має бути реалізовано, за винятком встановленої законом заборони на таке оскарження; і при цьому відсутність «інших осіб» у вичерпному переліку суб'єктів оскарження, передбаченому ст. 394 КПК України, за умови, що судове рішення стосується їх прав, свобод та інтересів, не є перешкодою в доступі до правосуддя та звернення до суду вищої інстанції, що передбачено ч. 2 ст. 24 КПК України. Відтак при вирішенні питання, чи є підстави для оскарження рішення суду до суду вищого рівня певною особою, незалежно від того, чи брала така особа участь у судовому розгляді, ключовим є з'ясування, чи насправді це рішення стосується інтересів конкретної особи» [4].

Зазначаючи про право осіб, які хоч і не була визнані учасником кримінального провадження, але в судовому рішенні констатовалася її співучасть у вчиненому злочині або таку особу є можливість ідентифікувати, оскаржити вирок на підставі угод в тій частині, яка стосується їх, Суд звертається і до положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: «право особи на апеляційне оскарження спрямоване насамперед на реалізацію гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод права на справедливий суд. Забезпечення такого права є однією з важливих гарантій ухвалення правосудного рішення у кримінальному провадженні. Разом з тим, у своїй практиці Європейський суд неодноразово наголошував, що право на доступ до суду, закріплене у ст. 6 Конвенції, не є абсолютним: воно може бути піддане допустимим обмеженням, оскільки вимагає за своєю природою державного регулювання. Державні учасники користуються у цьому питанні певною свободою розсуду. Однак Суд повинен прийняти в останній інстанції рішення щодо дотримання вимог Конвенції; він повинен переконатись у тому, що право доступу до суду не обмежується таким чином чи такою мірою, що сама суть права буде зведена нанівець. Крім того, подібне обмеження не буде відповідати ст. 6 Конвенції, якщо воно не переслі-

дує легітимної мети та не існує розумної пропорційності між використаними засобами та поставленою метою (див. рішення у справі «Принц Ліхтенштейну Ганс-Адам II проти Німеччини»)» [3].

В загальному, зазначені випадки дещо не корелюються із презумпцією невинуватості, на що також звертається увага Суду: «так, під час вирішення питання, чи є підстави для оскарження рішення суду першої інстанції до суду вищого рівня іншою особою, яка не була учасником судового провадження, ключовим є з'ясувати, чи насправді це рішення стосується інтересів конкретної особи. Відповідно до ч. 2 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ч. 2 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ч. 1 ст. 11 Загальної декларації прав людини, кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено у встановленому законом порядку. У національному законодавстві презумпцію невинуватості як один з основних конституційних принципів судочинства відображено в ч. 1 ст. 62 Конституції України та ч. 1 ст. 17 КПК України, відповідно до яких особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому цим Кодексом, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили. Вимоги кримінального процесуального закону не звільняють сторону обвинувачення від обов'язку доказування відповідних обставин у кримінальному провадженні щодо однієї особи в разі наявності судового рішення стосовно іншої особи» [7].

Необхідно зауважити, що вищезазначена проблематика спонукала Верховний Суд висловити позицію із роз'ясненням відсутності права у суду вирішувати питання про вину особи, стосовно якої обвинувачення не висувалось чи матеріали кримінального провадження виділені в окреме провадження: «за змістом частин 2, 3 ст. 475 КПК України вирок на підставі угоди повинен відповідати загальним вимогам до обвинувальних вироків. Мотивувальна частина такого вироку має містити: формулювання обвинувачення та статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, яка передбачає кримінальне правопорушення, у вчиненні якого обвинувачувалася особа; відомості про укладену угоду, її реквізити, зміст та визначена міра покарання; мотиви, з яких суд виходив при вирішенні питання про відповідність угоди вимогам цього Кодексу та закону і ухваленні вироку, та положення закону, якими він керувався. При цьому суд позбавлений права вирішувати питання про вину особи, стосовно якої обвинувачення не висувалось чи матеріали кримінального провадження виділені в окреме провадження» [8].

Наслідком відповідної особливості мотивувальної частини вироку на підставі угод є його скасування: «за таких обставин ухвала суду апеляційної інстанції стосовно ОСОБА_10 підлягає скасуванню на підставі п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК України з призначенням нового розгляду в суді апеляційної інстанції, під час якого апеляційний суд повинен врахувати викладене, перевірити належним чином усі доводи, наведені в апеляційній скарзі, й ухвалити законне та обґрунтоване рішення, належним чином умотивувавши свої висновки» [8].

Хоча наявні випадки, коли суди вносять ухвалою зміни у вирок, виправляючи описки з мотивувальної частини вироку, виключаючи посилання на прізвища осіб або ідентифікуючі данні осіб щодо яких кримінальне провадження у суді не розглядалось і які не брали участь у судовому розгляді: «Колегія суддів Верховного Суду погоджується з висновками суду апеляційної інстанції, що вирок суду з урахуванням змін, внесених ухвалою суду від 17 вересня 2019 року, якою виправлено описки, з мотивувальної частини вироку виключено посилання на прізвища осіб,

з якими обвинувачений ОСОБА_7 діяв у співучасті, щодо яких кримінальне провадження у суді не розглядалось та які не брали участь у судовому розгляді, відповідає вимогам ст. 475 КПК» [9].

Серед підстав оскарження вироку на підставі угод необхідно зазначити на оскарження дій прокурора, який дав угоду на підпис обвинуваченому та потерпілому перед судовим засіданням в приміщенні суду, що як вважає сторона захисту порушило право на захист: «в апеляційній скарзі адвокат ОСОБА_7 просить вирок суду скасувати у зв'язку з неповнотою судового розгляду та істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону. Справу направити для нового судового розгляду в іншому складі суду. В обґрунтування апеляційних вимог посилається на те, що угода про примирення була виготовлена прокурором, який дав її на підпис обвинуваченому та потерпілому перед самим судовим засіданням в приміщенні суду. Вважає, що дії прокурора, який грубо порушив приписи ст. 474 КПК України призвели до порушення права на захист обвинуваченого, а також права на справедливий судовий розгляд. Звукозаписом судового засідання від 07.08.2018 року, під час якого суд розглядав угоду про примирення, укладену 07.08.2018 року між потерпілим ОСОБА_10 та обвинуваченим ОСОБА_8 підтверджено, що суд роз'яснив сторонам право на відвід, пересвідчився в отриманні ними пам'яток про їхні права та обов'язки, а також в тому, що ці права та обов'язки їм цілком зрозумілі, роз'яснив обвинуваченому право на захист і пересвідчився в тому, що позиція обвинуваченого захищати себе самостійно є добровільною, пересвідчився в тому, що він у повній мірі визнає себе винуватим у вчиненні злочину, що йому інкримінується при обставинах, вказаних в обвинувальному акті. Перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення суд з'ясував в обвинуваченого та пересвідчився в тому, що він цілком розуміє свої права; наслідки укладення та затвердження угоди, передбачені статтею 473 КПК; характер обвинувачення; вид покарання, а також інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом» [10].

Також серед причин оскарження вироку на підставі угод можливі незаконні дії суду першої інстанції: «не погоджуючись із цим вироком, заступник прокурора м. Києва подав апеляційну скаргу, в якій посилався на істотні порушення, допущені судом першої інстанції при затвердженні угоди. Зокрема, прокурором зазначалося про те, що місцевий суд не мав права затверджувати угоду про примирення між потерпілим та обвинуваченим, оскільки на момент ухвалення рішення п. 2 ч. 1 ст. 477 КПК України втратила чинність, й відповідно до вимог ч. 3 ст. 469 КПК України забороняється укладати угоди про примирення в кримінальних провадженнях щодо тяжких злочинів. Тобто вирок оскаржувався прокурором з підстав, з яких, відповідно до вищевказаних положень кримінального процесуального закону, він міг бути оскаржений прокурором, адже прокурор в апеляційній скарзі наполягав на тому, що, на його думку, угода про примирення у цьому провадженні не може бути укладена» [11].

Необхідно зазначити і про обов'язок прокурора, а не судді перевіряти виконання обвинуваченого покладених на нього обов'язків (ті, які він мав реалізувати до ухвалення вироку): «за змістом ст. 474 КПК перевірка доказів щодо викриття підозрюваним дій інших учасників групи чи інших вчинених групою злочинів не належить до повноважень суду при прийнятті рішення щодо затвердження угоди про визнання винуватості. Натомість відповідно до приписів ст. 470 КПК обов'язок враховувати ступінь та характер сприяння підозрюваного чи обвинуваченого у проведенні кримінального провадження щодо нього або інших осіб при укладенні угоди про визнання винуватості покладено саме на прокурора. За наявності сумнівів у достовірності повідомленої підозрюваним

інформації щодо викриття злочинних дій інших учасників групи чи інших вчинених групою злочинів, прокурор на підставі ч. 1 ст. 474 КПК вправі був відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до завершення проведення слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації відповідних доказів, однак з огляду на вимоги касаційної скарги цього не зробив. Тому доводи прокурора про порушення судом вимог процесуального закону у зв'язку з затвердженням угоди за відсутності у матеріалах кримінального провадження доказів викриття ОСОБА_7 інших учасників групи чи інших вчинених групою злочинів є безпідставними» [12].

Важливим в контексті оскарження вироку на підставі угод є позиція Суду щодо відсутності підстав скасування вироку на підставі угоди, у випадку якщо особи, стосовно яких наявне інше кримінальне провадження не визнають своєї вини: «невизнання своєї вини іншими особами, матеріали стосовно яких розглядаються в окремому провадженні, не може бути правовою підставою для скасування вироку на підставі угоди про визнання винуватості щодо осіб, які погодилися на укладення угод. Колегія суддів Верховного Суду вважає, що у даному випадку скасування вироку суду, який набрав законної сили, не відповідатиме вимогам ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо справедливого судового розгляду в такому його елементі як правова визначеність» [13].

Підсумовуючи необхідно вказати на те, що інститут угод, який по суті має враховувати під час винесення вироку інтереси сторін кримінального провадження, і як наслідок мінімізувати випадки його оскарження, має певні проблеми, які є підставами для оскарження вироку на підставі угод, до яких необхідно віднести наступні:

- бувають випадки наявності у вироку на підставі угоди, інформації про вину або в певній формі участь у вчиненні кримінального правопорушення особи, яка не була учасником кримінального провадження або наявні її ідентифікуючі ознаки без зазначення її прізвища, імені, по-батькові або висновку суду щодо незаконної діяльності окремих суб'єктів, обвинувачення щодо яких не було пред-

метом судового розгляду. Вказані особливості визнаються Верховним Судом порушенням презумпції невинуватості, положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та Загальної декларації прав людини;

- незважаючи на відсутність у зазначених осіб законодавчо-зазначеної можливості оскаржити судові рішення на підставі угод, оскільки ні частини 3, 4 статті 394 КПК, ні стаття 424 КПК не передбачають можливості його оскарження. Верховний Суд зазначає про наявність у відповідних осіб, які хоч і не були визнані учасником кримінального провадження, але в судовому рішенні констатувалась їх співучасть у вчиненні кримінального правопорушення або у судовому рішенні є ознаки, що дають можливість ідентифікувати особу - можливості захищати свої права, свободи та інтереси, шляхом оскарження вироку на підставі угод в тій частині, яка стосується їх прав, свобод та інтересів, що цілком корелюється із положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;

- вищезазначена проблематика спонукала Верховний Суд висловити позицію із роз'ясненням відсутності права у суду вирішувати питання про винуватість особи, стосовно якої обвинувачення не висувалось і не було предметом судового розгляду. Наслідком порушення відповідної позиції на практиці є скасування вироку на підставі угод з призначенням нового розгляду;

- наявні випадки, коли суди вносять ухвалою зміни у вирок, виправляючи описки з мотивувальної частини вироку, виключаючи посилання на прізвища осіб або ідентифікуючі дані осіб щодо яких кримінальне провадження у суді не розглядалось, і які не брали участь у судовому розгляді;

- обов'язок перевіряти виконання обвинуваченим покладених на нього обов'язків (ті, які він мав реалізувати до ухвалення вироку) покладається на прокурора, який у випадку їх невиконання, має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до завершення проведення слідчих (розшукових) дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 19 вересня 2019 року, судова справа № 415/2719/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84450996>;
2. Постанова Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 25 вересня 2019 року, судова справа № 361/4534/17-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84583253>;
3. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 12 березня 2020 року, судова справа № 639/4065/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81360736>;
4. Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 26 вересня 2019 року, судова справа № 766/9110/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84573495>;
5. Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 10 жовтня 2019 року, судова справа № 369/2278/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84899337>;
6. Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14 листопада 2019 року, судова справа № 163/1020/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85806681>;
7. Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 11 травня 2023 року, судова справа № 756/18524/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110880367>;
8. Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14 листопада 2019 року, судова справа № 369/4536/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85743558>;
9. Постанова Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 15 квітня 2020 року, судова справа № 344/2514/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88857300>;
10. Ухвала Херсонського апеляційного суду від 07 листопада 2018 року, судова справа № 648/507/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77684347>;
11. Постанова Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 18 вересня 2019 року, судова справа № 753/13510/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84449659>;
12. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 07 квітня 2020 року, судова справа № 761/13021/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88707488>;
13. Постанова Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 08 квітня 2020 року, судова справа № 397/369/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88749735>.